

ԿՐՕՆԱԿԱՆ

ԺԱՄԱՆԱԿԻՆ ՀԵՏ

Այս բոլորին հետ, ի՞նչպես Յոթ չնկատէ թէ իր շուրջը, իրեն որ արդար մարդ մըն էր և Ժամբարէն փորձուած, մեղադրուողը ամենակողարկայ խաղաղութեան մը մէջ կ'ապրին: Վէն կը տեսնէ որ չարիքը կը ձգտան հոստութեանց մէջ, կը քնակին տուն մը ուր խաղաղութիւն կը տիրէ, ուր իւրեանց զաւակները կ'երգեն և կ'ուրախանան ի ձայն սրնդի, ու երեսք թշնամութիւնը տեսնելու ներս չանցնիր: Եւ այս ատ- սորանը զինք կը գայթակղեցնէ: Ինչու անհնգ օրերը կ'անցնին կատարեալ երջան- կութեամբ, երբ անոնք կ'ըսեն Աստուծոյ:

Ձեռք ու գլուխ չուր ճամբաները ճանչնալ: Բ՛ով է Աստուած որ անոր աղօթինք, Գ՛նչ կը շնորհէ անոր աղօթիւնով:

Ահա դայթակցութիւն մը որ հ'արծարծէ Յորի վշտին ուժգնութիւնը: Իրենց ապի- կար գրգռութիւններով Յորի բարեկամները իրենց որոնած արդիւնքին հակառակը գը- տան: Եւ զօքսիտ Յոր իրաւունք ունի գոչելու Սաղմոսերգուն հետ:

Երջանու վրայ էի

Ռտքերո զրիթէ տայթաքեցան

Որովհետեւ քը դայթանայի չարիքու եր- շանկութիւնը տեսնեալով:

Կ'իջնէ վայրէջքը ու կը հասնի զրիթէ ըմբոստութեան:

Ընդհատենք հոս պահ մը մեր երթը, մենք մեզի կարցնելու համար՝ թէ մենք իրաւունք պիտի ունենայինք չընդունե- լու, Յորի պէս, անոնք որոնք մեզի պիտի գային ներկայացնել մեր վիշտը որպէս հե- տեանքը և պատժը մեր մեղքերուն:

Աստուած փորձութիւնները յաճախ կը զրկէ, որպէսզի մեր մէջ արթնցնէ կեանքին լուրջ իմաստը: Եթէ, այդ փորձութիւն- ներով, մենք յայտ աշխարհի վրայ կը հա- տուցանենք մաս մը մեր պարտքերէն, ի խնդիր յաւիտեանական արդարութեան, ին- չու՞ր պանոնք չընդունինք հլու, հնազանդ սրտով մը:

Մեր մէջ շատ քիչեր կան բնականա- բար, որոնք իրենց կեանքի ունէ մէկ օ- մուն, սայթաքումներ ունեցած չըլլան:

Մի ըմբոստանաք, մի կործէք որ անար- գարութիւն կը գործուի ձեզի դէմ, երբ ներգոյ ճշմարտութիւն մը կը ձգէ որ ձեր սխալներուն հետեանքները քակուին մի առ մի: . . .

Եւ անոնք որոնք, իրենց սրտին բոլոր անկեղծութեամբ, կրնան վկայել՝ թէ իրենց կեանքը անարատ եղած է և կամ իրենց տառապանքներու ուժգնութիւնը չուր ա- լիլի գորաւոր է քան իրենց մեղքերուն ծանրութիւնը, թող յաճախեն հոգեկան զպրոցը Յորին, այդ խնդրին լաւագոյն օրինակն է ինք:

Բ

Նրեան կուգայ շուր խոսակից մը, որ Յորի խնդրոյն լուծման իր բաժնիւր էր բերէ. բաժնի մը որ այլապէս գորաւոր է քան երեք բարեկամներու բերած բաժնիւր: Եւ այն խորհրդածութիւնները, զորա այդ բա- ռեկամը պիտի մղէ Յորը ընկերակա- անոր պիտի օգնեն թուական յարթելու իր տագ- նապիւն: Խնդրելու իր ըմբոստութեան գո- աւմները, և իր ներսը իշխել տալու այն խորունկ ձայնը, որ սկիզբէն կը յայտնէր այնքան յոգիւր բառերով, աստուածային կամքին իր համակերպումը:

Աճեցի քու խոսքերդ, Կ'ըսէ Եզրիու- սէն, իւր երեք բարեկամներէն մին,

Կ'ըսէիր. եւ ամբար հմ, քանիզ եմ

Եւ անարատ եմ, իմ մէջ անօրէնու- թիւն չկայ:

Բայց, եթէ Յոր չէ գործած այն յա- ցանքները, զորա բարեկամները կ'ուզէին զինք ստիպել խոստովանելու, կրնայ յա- սակները՝ թէ զերծ է ամէն անարարութենէ: Կայ քան մը, որ աւելի փափուկ է, բայց նոյն ատեն էականօրէն անհրաժեշտ առա- քինութեան կատարելութեան համար, որ տարբեր է առաքինութեան մեզի պարտա- դրած օրէնքներէն. այն է նպատակը: Հը- պարտութիւնը մասնաւորաբար կրնայ փո- փոխուիլ փոփոխութեան փոխարէն: Բայց, Աստուծոյ աշխիւն, առաքի- նութիւն մը, որուն արմատը այդպէս փոփոխ- է, մեծ արժէք չունի: Անոր առջեւ խո- նարկութենէ տարբեր ունէ ընթացք պատ- չան է: Ու այս վերջին կատարելագոր- ձութիւնը տալու համար Յորի հոգիին:

զայն չէ՞ ենթադրեալ աշխարհի ծանր փոփոխութեան մը: Ան Յոր պէտք ունիւր անոր, ինչպէս կը տեսնուի որոշ կերպով իր պատասխաններէն և գանգատներէն: Երբ ուսումնասիրէ զիմիկը Աստուծոյ հետ:

Այս խնդրոյն մէջ, անխառն եւս, զիտեճ կուտայ Արիւսական Յորին:

Աստուծոյ մարդէն մեծ է:

Ինչո՞ւ զիմիկը անոր հետ,

Ան իր գործերուն հաշիւը ունէ մէկուն չի տար:

Թող Յոր յիշէ մասնաւորաբար՝ որ Աստուծոյ երկէ երբեք չի կարող իր կամքը տեսնել իր խոսքի մարդոց և յաճախ տառապանքի և հրահրութեան լիցուած: Իր ներքին տրամադրութիւնները աւելի զտեճ համար է որ Յոր պէտք է աշխատի, լաւատեսութեան ըլլալով այն յարաբերութիւններուն, որոնք պոռթկումն ունին իր և Աստուծոյ միջև: Ամէն բանէ առաջ, Յոր պէտք չէ մտնայ քիչ իր արգարտութիւնը իրեն ունէ ճշգրտութեամբ չ'ապահովիր Աստուծոյ արգարտութեան առջև: «Իրտէ՛» երկինքը և նայէ:

Տես ամպերը. անոնք քեզմէ բարձր են և թէ մեղանշեալ ի՞նչ փնտս կը պատճառուի դուն իրեն:

Եթէ արդար ես, ի՞նչ կուտաս իրեն: Ի՞նչ կ'ստանայ քոս ձեռքդ:

Բու անորհնութիւնդ միայն քոս նման ներուզ կրնայ փնտսել:

Աստուծոյ պատկառելի այս անկախութիւնը, զոր մեր ճիշդները կարող չեն նուազեցնել, ոչ ալ մեր բարի գործերը՝ աւելցնել, անտարբերութիւն չէ սակայն, որովհետեւ աստուծոյ այն ընթացքին բոլոր օրէնքները կը լսուին մարդոց լաւագոյնը ընել տալ և իրեն հայտնի զիմիկական երջանկութիւնը:

Եղբուն կը ջնանայ որ Յոր կոնակ զայմէ իր ցաւին ապարդիւն և փնտսարդ զիտու: Ինչ, եղբուն երբեք չ'ընէր յանդիմանութիւններ, որոնք տառապողը աւելի կը դառնացնեն, սակայն, կը ներկայացնէ նրկարը աստուծոյ այն արգարտութեան, որ հոգ կը տանի, որպէս զի իրեն ապաստանողները վերջնականապէս մեղքին մէջ իրած չ'են:

Աճեալ անարգարութիւնը Աստուծոյ:

Աստուծոյ արգար է գործարարներուն հետ:

Ան աչքերը չի հեռացնէր արգարներէն և իմէ անոնք զգործարարութեան չգործարարութեան լիցուած:

Անոնք մասնաւորաբար կ'ընէ իրենց հպարտութեան գործած մեղքերը:

Եթէ միակ ընեն և հնազանդին Անոնք օրերը երջանկութեան մէջ կը վերջացնեն:

Որքա՞ն վնաս է այս տեսիլքը գերազանց արգարութեան մը, որ կը կանոնաւորէ զուր մարդկային գէպերը: Ան իմէ ան առաջնորդէ մարդերուն, այն նախապէս, ուր տակաւին չի երևի բարին, ի՞նչ մեծ միջոցաւորութիւն է հաստատ կերպով հաւատալ այնոր ամենակարող ներգործութեան: Այն օր մեծին մէջ կը քալէ և շատ քիչ կը վստահայ զիմիկան որոգայթներէ և երբ դիտէ թէ ամէն բանի գէ՛մ նախախնամութիւն մը կը հակէ վրան և ան պիտի չ'ըլլուի երբեք:

Ուրիշն պահանջուած միակ արդարագործութիւնը հոս, վստահութիւնն ու խոնարհութիւնն է: Կոչեցէ՛ք զայն. Եթէ կ'ուզէք համակերպութիւն, բայց ի՞նչեցէ՛ք որ այն բանը, որուն կը համակերպուիք, վաղանցուն է և այս համակերպութիւնը վերջնականապէս յոյսէն հրաժարի չէ: Ինչ մը ժամանակ ես, ինչպէս կ'ընէ Յոր սուս իր առաքելներուն վերջին լինելովէն վերջ, և կը ծագի այդը, որ պիտի փարատէ բոլոր անջանքներն ու մասնաւորագործութիւնները և ցաւերը զիմիկին:

Հո՞ս, Յոր, ալ չի պատասխանել ուրովհետեւ իր հոգեւոյն մէջ խաղաղութիւնը կ'սկսի վերածնել: Ան զինք ամբողջութեամբ համար հաւատքին մէջ, Աստուծոյ վերջին պէտք, փորձութեան վերջ տարով: Ան Յորը կը ցանդիմանէ և անխառն գանգատներ ընելուն, պատասխանի նպատակը չ'հասկնալուն համար: Ան նա Յորին իր առաջնորդ աստուծոյ պատճառները զուրջնելով համար, ան հարցումներ պիտի ուղարկէ, և Յոր պիտի պատասխանէ:

Աստուծոյ յաջորդարար անոր աչքերուն աղիւնէն անցնել կուտայ բնութեան երեւոյթները, աստուծոյ անհրաժեշտութեան գէպերը, ամենէն պարզերը և անհնէն բարդերը: Երբ կարող է բացատրել թէ Աստուծոյ ի՞նչպէս աստուծոյն է երկրէն զմեզ և սահմանները փոխուի ի՞նչպէս

այդը կը յաջորդէ գիշերին, ի՞նչպէս աւերելը գետեր կը ծնին, ի՞նչպէս ձիւնը կը տեսնուի երկրի վրայ: Կարո՞ղ է բացատրել անասուններուն ստեղծումը և կեանքը: Ուրիշ խօսքով, կարո՞ղ է բացատրել Աստուծոյ ներգործութիւնը ֆիզիքական աշխարհի մէջ: Առնուազն, սա՞ երկու բաները մարդ պէտք է գիտնայ. ամէն բան կ'առաջնորդուի գերազոյն իմացականութեան մը կողմէ, անսահման զօրութեան մը կողմէ, որ սքանչելի առաջադրութիւններ ունի ի ինչորի բարիի և ներդաշնակի գործադրման:

Եթէ այսպէս է ֆիզիքական աշխարհի մէջ, աստուածային վարույթեան միեւնոյն օրէնքները ինչո՞ւ չգործադրուին մարդոց բարոյական կառավարութեան մէջ:

Յորի արդարի տառապանքին վերաբերեալ ըրած հարցումին՝ Աստուծոյ պատասխանին վերջին բառն է՝ «խորհուրդ»: Բայց Յոր զայն հասկցած է.

«Իրքա՞ն տկար եմ ես, ի՞նչ պատասխան տամ քեզի, ո՞՞Տէր:

Բերնիս վնայ կը գնեմ ձեռքս:

Մէկ անգամ խօսեցայ, ալ կը լռեմ.

Գիտեմ որ դուն ամենակարող ես:

Ս. քեզի համար ոչ մէկ նպատակ գտուար իրագործելի է:

Այո, անմտօրէն խօսեցայ այն հրաշալիքներու մասին, որոնք ինձմէ բարձր են ու չեմ հասկնար ես զանոնք:

Ականջս քու մասիդ խօսութիւնը լսած էր:

Բայց հիմա աչքս քեզ տեսաւ:

Ս. ասոր համար ես զիս կը դատապարտեմ և կը զղջամ փոշիի և մոխրի վրայս:

Հասած ենք վախճանին: Ո՛չ, Կերեթ՝ թէ Յորի խօսքը կ'սպասուէր, որպէսզի Աստուծոյ ծրագրները աւելի ընդարձակօրէն բացուէին յոյսին մէջ և տառապանքին տեղը աւելի յստակ տեսնուէր հոն: Ու եղելութիւններու ընթացքին է որ Աստուծոյ ծրագիրը պիտի յայտնուի: Յոր չէր գիտեր այդ բանը, և որպէսզի յաղթական ելլէր այս փորձութենէն, կարծէք պայման էր որ չհասկնալով հանդերձ Աստուծոյ ծրագրերը, ընդունէր զայն: Յոր պէտք էր վերադառնար այս կէտին, զանգատներէ և ըմբոստացումներէ վերջ: Ու հիմա որ այդ վերադարձը կատարուած է,

մենք աւելի լաւ կը հասկնանք իր տառապանքներուն պատճառը:

Աստանան հրաւէր մը ուղղած էր Աստուծոյ: Ըստ Աստանային ձեռնարկի նա հապետը ունէ արժանիք չունի արդար ըլլալուն համար, անոր որուն ամէն բան կը ժպտէր, ան որ իր սրբազան հաւատքին շնորհիւ Բարձրալին բոլոր օրհնութիւններով ինքզինք լի կը համարէր:

«Մարդը, կ'ըսէ Աստանան Աստուծոյ, իր բոլոր ունեցածը կուտայ չմտնելու համար: Բայց երկարէ ձեռքդ, զպիր իր ոսկորներուն և մսին, և տեսնենք՝ թէ ինչպէս քեզ չանիծերս: Այսպէս, Սատանան, տառապանքի հեղինակը, տառապանքը կը ներկայացնէ որպէս փորձ մը չափելու համար տառապողին արդարութեան զգացումներուն խորութիւնը: Սրբաբանն առաքելի ըլլալուն կամեցողութիւնը յառաջ կրնայ գալ այդ բանէն երջանիկ ըլլալէն, ու ասիկա հիացումի արժանի է ինքնին, բայց, այդ կամքը որքա՞ն անբարտե և ամուր է երբ կ'ուզէ գործել բարին, առանց մարգկային երանութեան մը տիրանալու յոյսին օգնութեան:

Ուրեմն, իր ծառային արժանիքը և բարոյական գեղեցկութիւնը բարձրացնելու համար է որ, և միանգամայն սխրաբուս նպատակով է որ Աստուած անոր զրկած է այս փորձութիւնը: Այնպէս որ Յարաւիտիւնի երկնային բարիքներ և Տէրը օրհնեց իր վերջին օրերը առաջիններէն աւելի:

Հ. Գ. ՍԱՆՍՈՆ

Թրգմ. ԵՐՈՒԱՆԴ ԿԱՐԴԱՆԵԱՆ

